บทที่ 3

การสร้างคำในภาษาบรู

3.1 ประวัติความเป็นมาของคนบรู*

นายเจอรี่ ดัมเบิลยู เกนี่ (Mr. Jerry W. Gainey) เป็นผู้พบภาษาบรูที่พูดกันในบ้านเวินบึก ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อประมาณเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2518 โดยคำบอกกล่าวของนางสาวทองดี พันธ์เพ็ง ว่ามีพวก "ข่า" ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเวินบึก และพวกข่านี้เรียกตนเองกับภาษาที่ตนใช้พูดว่า "บรู"

สำหรับประวัติของคนบรูที่บ้านเวินบึกนั้นได้ทราบข้อมูลมาจาก นายลีม พึ่งดง ซึ่งเป็นตาของนายลี พึ่งป่า ว่าคนบรูในประเทศไทยนั้นได้อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อประมาณ 70-80 ปีมาแล้ว และบรรพบุรุษของนายลีมก็เคยอาศัยอยู่แถบตอนเหนือของลาวซึ่งเป็นบริเวณที่เต็มไปด้วยภูเขา คนบรูนับถือผีเสื้อ เป็นผีประจำเผ่าของคนบรู ต่อมาคนบรูก็ได้เคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ ข้ามทะเลสองทะเลนวนและแม่น้ำเซเมืองเพียง มาจนถึงแม่น้ำละวัยล่าง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีคนลาวอาศัยอยู่ คนบรูจึงได้เลิกนับถือผีเสื้อ เพราะมีความเชื่อว่าผีเสื้อตามพวกตนมาไม่ได้ คนบรูที่อพยพลงมาทางใต้ในครั้งนี้ได้มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนกันตามแนวของเขาสำเพาะ และเขาบันไดแก้วในประเทศลาว

---

*รวบรวมและเรียบเรียงจาก

ลี พึ่งป่า และธีระพันธ์ ล.ทองคำ, พจนานุกรมบรู-ไทย-อังกฤษ (กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) หน้า เกริ่นบทนำ-ฉ.

Pattiya Jimreivat, Clause and Phrase in Bruu, pp. 7-10.

ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก มีแหล่งน้ำที่สำคัญ ๆ ถึง 3 สาย คือ ห้วยโป่ง ห้วยไผ่ และห้วยน้ำตก คนบรูก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสงบสุข จนกระทั่งการทำมาหากินฝืดเคือง จึงได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานกันตามภูเขาลูกอื่น ๆ จนถึงเขาโพนบกก็มาตั้งถิ่นฐานกันที่บ้านหินตั้งและบ้านม่วงชุม ซึ่งอยู่ในแควันสุวรรณเขต(นายสิม เกิดที่บ้านม่วงชุม) ต่อมาก็ไปอยู่ที่บ้านหนองเม็กบนภูเขาภูกางเฮือน (เขาใหญ่) บ้านเวินใน และห้วยเป็นตามลำดับ เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองประเทศลาว คนบรูรู้สึกว่าตนเองได้สูญเสียอิสรภาพไป เพราะต้องจ่ายภาษีอากรหรือไม่ก็ต้องทำงานหนักให้กับพวกฝรั่งเศส จึงตัดสินใจอพยพข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาตั้งบ้านเรือนใหม่บนผืนแผ่นดินของประเทศไทย ที่ตำบลบ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบันคนบรูอยู่ด้วยกันมาไม่นานก็เกิดความแตกแยกอันเนื่องมาจากลัทธิของศาสนาที่ตนเองนับถือต่างกันกล่าวคือมีคนบรูพวกหนึ่งยอมนับถือศาสนาพุทธ ก็จะอยู่รวมกันที่บ้านเวินบึก ส่วนอีกพวกหนึ่งซึ่งยังนับถือผีได้แยกตัวเองออกไปอยู่รวมกันที่บ้านหินตก ต่อมารัฐบาลไทยได้มีคำสั่งให้คนบรูทั้งหมดมาอยู่รวมด้วยกันที่บ้านเวินบึกอีก แต่ก็ยังมีการแบ่งแยกออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ ตามลัทธิของศาสนาเหมือนเดิม คือพวกบ้านเหนือกับพวกบ้านใต้ซึ่งนับถือผีประจำวงศ์ตระกูลต่างกัน

3.2 <u>ภูมิสำเนาของคนบรูในปัจจุบัน</u>

คนบรูนั้นตั้งแต่เริ่มอพยพมาจากตอนเหนือของประเทศลาว ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 19 ก็ได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานกันแถบฝั่งแม่น้ำโขงทั้งสองฝั่ง กล่าวคือ บริเวณแม่น้ำโขงฝั่งประเทศลาวได้แก่ บ้านลาดซัว (Ban Lad Sua) บ้านท่าโย (Ban Tha Kho) บ้านสะกุง (Ban Sakung) และบ้านนางาม (Ban Na Ngam) ส่วนบริเวณแม่น้ำโขงฝั่งประเทศไทยที่บ้านเวินบึกมีคนบรูอาศัยอยู่ประมาณ 300 คน และที่บ้านท่าลังซึ่งอยู่เหนือที่ว่าการอำเภอโขงเจียมขึ้นไปตามริมฝั่งแม่น้ำโขงประมาณ 10 กิโลเมตร นอกจากนี้ก็ยังมีคนบรูในค่ายอพยพในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นค่ายที่รวมคนที่อพยพมาจากประเทศลาว ในจำนวนนี้มีคนบรูซึ่งไม่ยอมรับว่าตนเป็นคนบรูหากอ้างว่าเป็นคนลาวอีกประมาณ 30 คน เพื่อผลประโยชน์ของตนในการเดินทางไปยังประเทศที่สาม

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ระบบเสียงภาษาบรู

3.3.1 ลักษณะพยางค์

พยางค์ในภาษาบรูแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ พยางค์หลักและพยางค์รอง

ก. พยางค์หลัก หมายถึง พยางค์ที่ได้รับการลงเสียงหนักเสมอและมักเป็นพยางค์สุดท้ายของคำ พยางค์หลักมีโครงสร้างพยางค์เป็น C(C)VC หรือ C(C) V̀C

ข. พยางค์รอง หมายถึง พยางค์แรกของคำซึ่งไม่ได้รับการลงเสียงหนัก พยางค์รองมีโครงสร้างพยางค์เป็นพยัญชนะนาสิก N- หรือ CV(C)

ส่วนโครงสร้างของคำในภาษาบรูจะมีลักษณะดังนี้ คือ คำส่วนใหญ่จะมีสองพยางค์ คือ พยางค์แรกจะเป็นพยางค์รอง และพยางค์ที่สองจะเป็นพยางค์หลัก ซึ่งมักจะมีเสียงยาวกว่าพยางค์รองเพราะได้รับการลงเสียงหนัก ตัวอย่างเช่น

raˈpàŋ	หนองน้ำ
cɛɛm	นก
saˈniir	วงเวียน
nˈtrèe	สากตำข้าว

3.3.2 ลักษณะน้ำเสียง

ลักษณะน้ำเสียงของพยางค์มีความสำคัญต่อระบบเสียงในภาษาบรูมาก ลักษณะน้ำเสียงของพยางค์มี 2 ชนิด คือ

ก. ลักษณะน้ำเสียงปกติ (normal or clear voice)

ข. ลักษณะน้ำเสียงต่ำทุ้ม (breathy)

ความแตกต่างของลักษณะน้ำเสียง ทำให้คำในภาษาบรูมีความหมายต่างกัน กล่าวคือ คำที่มีเสียงพยัญชนะ และสระเหมือนกันแต่มีลักษณะน้ำเสียงต่างกัน ความหมายก็จะมีความแตกต่างกันด้วย ในงานวิจัยนี้จะใช้เครื่องหมาย ` (grave accent) แทนลักษณะน้ำเสียงต่ำทุ้ม ตัวอย่างเช่น

ลักษณะน้ำเสียงปกติ		ลักษณะน้ำเสียงต่ำทุ้ม	
pɔk	เกาะ (ก.)	pɔ̀k˙	โรคผิวหนังชนิดหนึ่ง
na?	คน (ลักษณะงามของคน)	nà?	เหมือน
cɛɛm	นก	cɛ̀ɛm	เทียบ

3.3.3 พยัญชนะ

3.3.3.1 พยัญชนะเดี่ยว

พยัญชนะมีทั้งหมด 20 หน่วยเสียง ดังนี้คือ

	ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
อโฆษะ-สิถิล-กัก	p	t	c-	k-	?
อโฆษะ-ธนิต-กัก	ph-	th-		kh-	
โฆษะ-กัก	b-	d-			
นาสิก	m	n	ɲ	ŋ	
เสียดแทรก		s-			h
เปิด	w	r	j		
		l			

3.3.3.2 พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะควบกล้ำทั้งที่เป็นพยัญชนะต้นและท้ายจะมีแต่พยัญชนะควบกล้ำ 2 เสียง เท่านั้น คือ

ก. พยัญชนะควบกล้ำที่เป็นพยัญชนะต้น

pl	pr	bl	br
tr	thr		
kl	kr		

ข. พยัญชนะควบกล้ำที่เป็นพยัญชนะท้าย

w?	wh
j?	jh

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.4 สระ

ภาษาบรูมีสระสั้น สระยาวและสระประสม 27 หน่วยเสียง ดังนี้คือ

3.3.4.1 สระเดี่ยว

	หน้า		หลัง			
ปิด	i	ii	ɯ	ɯɯ	u	uu
ครึ่งปิด	e	ee	ɤ	ɤɤ	o	oo
ครึ่งเปิด	ɛ	ɛɛ	ʌ	ʌʌ	ɔ	ɔɔ
เปิด		a aa	ɑ	ɑɑ		

3.3.4.2 สระประสม

iə ɯə uə

iɑ uɑ

นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างสระธรรมดากับสระเสียงยื้นจมูกยังทำให้คำมีความหมายต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพยัญชนะต้นเป็น ʔ- และ h- ตัวอย่างเช่น

สระธรรมดา		สระนาสิก	
haaŋ	เสียงแหลม (เช่นเวลาพูดหรือหัวเราะ)	hãaŋ	ตัวต่อ
kuʔɛɛl	ตาย (ก.)	ʔɛ̃ɛʔ	รักเพศตรงข้าม

3.4 วิธีสร้างคำในภาษาบรู

การสร้างคำในภาษาบรู มีวิธีการสร้างคำ 2 วิธี คือ การสร้างคำโดยการเติมหน่วยศัพท์ ซึ่งประกอบด้วยการเติมหน่วยหน้าศัพท์และหน่วยกลางศัพท์ กับวิธีการสร้างคำโดยใช้คำซ้ำ

3.4.1 การเติมหน่วยศัพท์

การเติมหน่วยศัพท์ประกอบด้วยการเติมหน่วยหน้าศัพท์และหน่วยกลางศัพท์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

3.4.1.1 เติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำกริยาให้เป็นคำนาม

การเติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำกริยาให้เป็นคำนาม แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ

ก. เติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำกริยาแสดงอาการให้เป็นคำนามที่มีความหมายเป็นเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ซึ่งใช้ประกอบการแสดงกริยานั้น หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่นี้ได้แก่ หน่วยหน้าศัพท์ taŋ - ra -~ raŋ- ran- ʔa- และหน่วยกลางศัพท์ -an- ตัวอย่างเช่น

หน่วยหน้าศัพท์ taŋ-

1 ก. kraaŋ หาม

kraaŋ kumùuj? หามคำพ

หาม คำพ

taŋkraaŋ คานหาม

1 ข. kaʔ เกี่ยว (ด้วยตะขอ หรือเบ็ด)

kaʔ tuəŋ เกี่ยวมะพร้าว

เกี่ยว มะพร้าว

taŋkaʔ ตะขอ

หน่วยหน้าศัพท์ ra-~ raŋ-

1 ค. baʔ บนบาน

baʔ wàan paan ʧɑɑʔ บนบานแบบขอผัดผ่อนไว้ก่อน

บนบาน ไหว้วาน ไว้

raba? สิ่งที่ใช้แก้บน

salɔh raba? แก้บน

แก้ ของที่ใช้แก้บน

1 ง. wàt เฆี่ยน ตี

kruu wàt con kʌʌt khan khuu ครูตีจนเป็นแผลแดง

ครู ตี จน เป็น คันดูเข้า)

raŋwàt ไม้เรียว

1 จ. ja? ล่อ (สัตว์) ให้ออกมาจากที่ซ่อน

?eet ?akùat pa? ja? ?ariaŋ เอาเขียดไปล่อปู

เอา เขียด ไป. ล่อ ปู

raja?~raŋja? กิ่งไม้ที่ใช้ผูกเหยื่อเพื่อล่อปูหรือสัตว์ที่อยู่ในรู

หน่วยหน้าศัพท์ -ɔn-

1 ฉ. tàl ค้ำ ยัน (ด้วยไม้)

tàl dɔŋ ค้ำบ้าน

ค้ำ บ้าน

ranàl * ไม้สำหรับค้ำบ้าน

1 ช. tèek วัด (ความยาว ส่วนสูง)

teek ?eet kutìi maah kìi tèe วัดให้ยาวเท่ากัน

วัด เอา ยาว เท่า นั้น ด้วย

ranèek สิ่งที่ใช้วัดความยาวจะเป็นไม้บรรทัด ไม้ที่หักเอาตามทางหรือเชือกก็ได้

---

* หน่วยหน้าศัพท์ rɔn- ในที่นี้อาจจะมีขบวนการแปรรูปจาก

1. เติมหน่วยกลางศัพท์ n- เข้าไปในรากศัพท์ (infix insertion) ตัวอย่างเช่น tàl + -rn- > tarnàl tèek + -rn- > tarnèek

2. เกิดการกร่อนพยางค์ การกร่อนพยางค์นี้จะมีปรากฏอยู่ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร หลายภาษา (ดู Blood 1966:73) กล่าวคือ จะมีการกร่อนพยางค์หน้าของคำ เช่น จากคำ tarnàl กร่อนเป็น r'nàl และ tarnèek กร่อนเป็น r'nèek และเพื่อความสะดวกในการออกเสียงจึงมีการออกเสียงสระหว่างพยัญชนะต้นควบกล้ำ -rn- ทำให้เกิดเป็นคำ 2 พยางค์ ขึ้นคือ ra'nàl และ ra'nèek

หน่วยกลางศัพท์ -an-

1 ช. piaj พาย

paniaj ไม้พาย

1 ฌ. paj? เจาะ (ด้วยสิ่ว)

paj? tanɔɔl เจาะเล่า

เจาะ เล่า

panaj? สิ่ว

ข. เติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำกริยาแสดงอาการให้เป็นคำนามที่มีความหมายเป็นผลหรือลักษณะของสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่การแสดงกริยานั้นสิ้นสุดลง หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่นี้คือ หน่วยหน้าศัพท์ N- กับหน่วยกลางศัพท์ -an- ตัวอย่างเช่น

หน่วยหน้าศัพท์ N-

2 ก. aa? ทุบ (ต้นปอป่า เพื่อลอกเอกเปลือกมาฟั่นเป็นเชือก)

ลอก (กาบกล้วยเพื่อเอาหยวกกล้วย)

taa? sumprùaŋ tiah ทุบปอป่า

ทุบ ปอ ป่า

taa? ?ajue? ลอกกาบกล้วย

ลอก หยวก

ntaa? เปลือก "สิ่งที่ได้หลังจากการทุบหรือลอกต้นไม้"

ntaa? ?abaŋ เปลือกไม้

เปลือก ไม้

2 ข. kìa? จับ (ของที่งออยู่) ง้างออก

kìa? radaaj tʌj ง้างนิ้วมือ (ที่มีออยู่)

จับง้างออก นิ้ว

ŋkìa? ง่ามไม้ "สิ่งที่มีลักษณะเหมือนกับสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการง้างออกคืออยู่ในลักษณะกาง"

หน่วยกลางศัพท์ -an-

2 ค. taap ปะ

taap ʔajʌʌ ปะผ้าห่ม

ปะ ผ้าห่ม

tanaap รอยปะ

sʌp ʔajàh tanaap ส่วมเสื้อที่มีรอยปะ

ใส่ เสื้อ รอยปะ

3.4.1.2 เติมหน่วยศัพท์เพื่อสร้างคำนามใหม่

เติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำนามสามัญให้เป็นคำนามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำนามสามัญ หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่นี้ คือ หน่วยหน้าศัพท์ ra- sa- และหน่วยกลางศัพท์ -a- ตัวอย่างเช่น

หน่วยหน้าศัพท์ ra-

3 ก. wìal ขวัญ (บนศีรษะคน หรือบนตัววัวควาย) "ผมหรือขนที่ขึ้นเวียนกันเป็นก้นหอย มีลักษณะเป็นวงกลม

kuaj baar wìal คนล่องขวัญ

คน ล่อง ขวัญ

rawìal เสวียนใช้รองก้นหม้อหรือโอ่งน้ำ (ทำด้วยผ้าหรือหญ้า) "ไม่มีขอบ" "ภาชนะรูปวงกลมสำหรับรองก้นหม้อ"

3 ข. mbɛɛŋ กิ่งไม้(mblɛɛŋ~bɛɛŋ) แขน "ส่วนย่อยที่แยกออกจากส่วนใหญ่"

kɔ̀h mbɛɛŋ panajh ตัดกิ่งขนุน

ตัด กิ่ง ขนุน

mblɛɛŋ ʔajàh แขนเสื้อ

แขน เสื้อ

ʔajɤ̀ɤ? mùəj bɛɛŋ ยกด้วยแขนเดียว

ยกขึ้น หนึ่ง แขน

rambɛɛŋ เขี่ยง ตะขอ "แง่ของสิ่งของบางอย่าง มีรูปคล้ายเขี่ยงปลา เช่น ขอ เบ็ด"

tʌʌ caa ʔakaa rambɛɛŋ ไม่กินปลามีเขี่ยง (เช่น ปลาดุก)
ไม่ กิน ปลา เขี่ยง

rambɛɛŋ ŋkhaw ตะขอสำหรับแขวนกล่องข้าว
ตะขอ กล่องข้าว

หน่วยหน้าศัพท์ sa-

3 ค. rùaj แมลงวัน "แมลงวันทั่ว ๆ ไป"

sarùaj แมลงชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายตัวเหลือบ บีกลาย ตัวโตกว่าแมลงวัน กินเลือดสัตว์ มีขุกขุมในฤดูฝน

3 ง. wìal ขวัญ (บนศีรษะคน หรือบนตัว วัว ควาย)

sarwìal * เสวียน (ที่วางหม้อหรือโอ่งน้ำ ทำด้วยหญ้าคา มักขดเป็นรูปวงกลม มีขอบขึ้นมารองรับภาชนะ)

หน่วยกลางศัพท์ -a-

3 จ. plʌʌ ศีรษะ หัว

plʌʌ tùj? หัวเรือ
หัว เรือ

---

*การเติมหน่วยหน้าศัพท์ sa- ในที่นี้ น่าจะมาจากการเติมหน่วยหน้าศัพท์ 2 หน่วย คือ การเติมหน่วยหน้าศัพท์ ra- ก่อนแล้วเติมหน่วยหน้าศัพท์ sa- ซึ่งเป็นการเติมหน่วยหน้าศัพท์ให้มีความหมายเหมือนกันทั้งสองหน่วย ต่อมาอาจจะมีการกร่อนเสียงสระของหน่วยหน้าศัพท์ทั้งสองเพื่อความสะดวกในการออกเสียง ดังที่มีใช้กันในปัจจุบัน คือ sarawìal > sarwìal กับ rawìal ดูรายละเอียดใน 4 ก. กับ 4 ง.

phalʌʌ หัวนอน ทางหัวด้านบน "สิ่งที่ถูกทำให้เป็นด้านหัว"

phalʌʌ thraj หัวไร่ (ไร่ด้านที่ติดกับภูเขา)

ทางหัว ไร่

phalʌʌ rancaa? ด้านหัวนอนของเสื่อ

ด้านบน เสื่อ

phalʌʌ sɛn ส่วนต่อของตอนบนของผ้าถุง

ด้านบน ผ้าถุง

3.4.1.3 เติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำบ่งชี้ให้เป็นคำบ่งชี้ประกอบคำนาม

การเติมหน่วยศัพท์เพื่อเปลี่ยนคำบ่งชี้ (คำลักษณนาม) ให้เป็นคำบ่งชี้ที่ทำหน้าที่ประกอบคำนามหรือขยายคำนาม หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่ คือ หน่วยหน้าศัพท์ ʔa-

ตัวอย่างเช่น

4 ก. nʌj นี่

nʌj thraj nʌw นี่ไร่ของใคร

นี่ ไร่ ใคร

ʔanʌj อันนี้ คนนี้

ʔalaj ʔanʌj kakʌw ramɔh ยายคนนี้แหละที่ผมเจอ (โดยบังเอิญ)

ยาย คนนี้ ผม เจอ

4 ข. lɛ̀ʔ ไหน

lɛ̀ʔ hɤɤm ไหน...ขอดูหน่อยซิ

lɛ̀ʔ thraj mahaj ไหนไร่ของเรา

ไหน ไร่ เรา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ʔalɛ̀ʔ . ไหน (หมู่ คน สถานที่)

tʌ̀ʔ tɛɛ wìll ʔalɛ̀ʔ มาจากหมู่บ้านไหน

มา จาก หมู่บ้าน ไหน

mùu ʔalɛ̀ʔ tʌ̀ʔ wìll mahaj พวกไหนมาบ้านเรา

พวก ไหน มา หมู่บ้าน เรา

3.4.1.4 เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำให้คำนามเป็นคำกริยา

การเติมหน่วยศัพท์เพื่อทำให้คำนามเป็นคำกริยาแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท คือ

ก. เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำให้คำนามเป็นคำกริยาแสดงอาการ หน่วยศัพท์ที่ทำหน้าที่นี้คือ หน่วยหน้าศัพท์ ka-~ku- ตัวอย่างเช่น

5 ก. krɛʔ อุจจาระ ขี้ (น.)

krɛʔ talɔɔj ขี้ไส้เดือน

ขี้ ไส้เดือน

kakrɛʔ ถ่ายอุจจาระ ขี้ (ก.)

5 ข. krua ปัสสาวะ เยี่ยว (น.)

krua tiar เยี่ยวจิ้กจั่น (หมายถึงน้ำหวานดำ ๆ บนใบมะม่วง)

เยี่ยว จิ้กจั่น

ka krua~ku krua ถ่ายปัสสาวะ เยี่ยว (ก.)

ข. เติมหน่วยกลางศัพท์ -a- เพื่อทำให้คำนามสามัญเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายเป็นการีต ตัวอย่างเช่น

5 ค. plaa คม (มีด)

plaa mpria คมมีด

คม มีด

palaa ตี (เอาของมีคมที่หมดคมแล้วมาตีใหม่) "ทำให้มีคม"

3.4.1.5 เติมหน่วยศัพท์เพื่อสร้างคำกริยาใหม่

การเติมหน่วยศัพท์เพื่อสร้างคำกริยาใหม่แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 12 ประเภท ดังนี้ คือ

ก. เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำให้คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงประสบการณ์ และคำกริยาแสดงอาการ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเป็นการีต หน่วยเติมศัพท์ที่ทำหน้าที่นี้ คือ หน่วยหน้าศัพท์ pa- sa- ka- ku- และ maN- ตัวอย่างเช่น

หน่วยหน้าศัพท์ pa-*

6 ก. tìap ต่ำ

dɔŋ tìap บ้านใต้ถุนเตี้ย

บ้าน ต่ำ

patìap ทำให้ต่ำ (เช่นเวลาแบกสิ่งใดอยู่ แล้วทำให้ต่ำลงมาเพื่อให้เข้าประตูหรือปากถ้ำได้ง่าย)

patìap hãa mpreè? ?uujh kìi ทำให้หาบที่มีฟืนต่ำลง

ทำให้ต่ำ หน่อย หาบ ฟืน นั่น

6 ข. dʌm ล้ม

dʌm ?a?ʌj ล้มป่วย

ล้ม ป่วย

kài ?alùaŋ dʌm ต้นไม้ล้ม

ต้น ไม้ ล้ม

padʌm โค่นให้ล้ม (ต้นไม้ที่คนอื่นบากไว้แล้ว) "ทำให้ล้ม

---

*การเติมหน่วยหน้าศัพท์ pa- เพื่อทำให้คำกริยามีความหมายเป็นการีต มักจะปรากฏอยู่ในภาษาตระกูลมอญ-เขมร (ดู Shorto 1962: pxxiv และ Jenner and Pou 1982: PXXXV.)

6 ค. lɯ̀ɯt (ผี เปรต) หลอกหลอน "น่ากลัว"

kummùj? lɯ̀ɯt ผีหลอก

ผี หลอก

palɯ̀ɯt หลอก (ทำให้กลัว)

palɯ̀ɯt kìi-kùa raneen เอากิ้งกือหลอกเด็ก "ทำให้เด็กรู้สึกกลัวโดยใช้กิ้งกือหลอก"

หลอก กิ้งกือ เด็ก

6 ง. jaa? อยาก หิว

jaa? dɔɔj อยากข้าว

อยาก ข้าว

pajaa? ล่อให้อยากกิน "ทำให้อยาก"

bɤɤn caa rawèh kìi tʌ? pajaa? ได้กินอาหารแล้วมายั่วให้อยาก

ได้ กิน อาหาร พวกเนื้อ ว่า มา ล่อให้ อยาก

หน่วยหน้าศัพท์ sa-

6 จ. daŋ รู้

daŋ ramɯ̀h ?an baa รู้จักชื่อเขาไหม

รู้ ชื่อ เขา ไหม

sadaŋ แจ้งข่าว บอกกล่าว "ทำให้รู้"

tʌ̀? sadaŋ lɯ̀ɔŋ kalʌʌ kuceet มาแจ้งข่าวเรื่องเพื่อนตาย

มา แจ้งข่าว เรื่อง เพื่อนเกลอ ถูกฆ่า

6 ฉ. rian เรียน ศึกษา

sarian สอน "ทำให้เรียน"

sarian kɔɔŋ tutùɤj? สอนลูกให้ขโมย

สอน ลูก ขโมย

6 ฆ. ɲɔ̀ʔ ดูด

ɲɔ̀ʔ tɔh ดูดนม

ดูด นม

saɲɔ̀ʔ ให้กิน (นม)

takɛɛŋ saɲɔ̀ʔ tɔh kaan วัวให้ลูกกินนม

วัว ให้กิน นม เด็ก

หน่วยหน้าศัพท์ ka-

6 ฆ. làjh สั่น

kalàjh sanaa tʌʌ làjh สั่นหน้าไม้แต่ไม่สั่น

ทำให้สั่น หน้าไม้ ไม่ สั่น

kalàjh ทำให้สั่น

kalàjh saniat สั่นปืน "ทำให้ปืนสั่น"

ทำให้สั่น ปืน

6 ฌ. sii? ขยับ

sii? ʔamùut pa? nʌ̀j ขยับเข้ามานี่อีก

ขยับ เอาเข้า ไป นี่

kasii? ร้อย "ทำให้ขยับ"

kasii? piar ร้อยดอกไม้ "ทำให้ดอกไม้ขยับ"

ร้อย ดอกไม้

หน่วยหน้าศัพท์ ku-

6 ญ. biəw เบี้ยว

bɛɛʔ biəw ปากเบี้ยว

ปาก เบี้ยว

ku biəw ทำให้เบี้ยว

kubiəw bɛɛʔ ทำให้ปากเบี้ยว

ทำให้เบี้ยว ปาก

6 ฎ. wiəl วนรอบ เวียน หมุน

ʔacaa wiəl tapɛh หมาเดินวนรอบที่ก่อไฟ

หมา วนรอบ ที่ก่อไฟ

kuwiəl พัน "ทำให้วนรอบ"

ʔeet nsaj kuwiəl ɗɑɑʔ taŋ lak เอาเชือกพันหลัก

เอา เชือก พัน ไว้ หลัก

หน่วยหน้าศัพท์ maN-

6 ฎ. tùar (เชือก ตาข่าย) หย่อน

muaŋ tùar ตาข่ายหย่อน

ตาข่าย หย่อน

mantùar ผ่อน "ทำให้หย่อน"

mantùar hãa nsaj ผ่อนเชือกหน่อย

ผ่อน หน่อย เชือก

6 ฐ. kah ง้าง (ใช้สองมือ) "แยกออก"

kah nlùu ntrùəj ดึงขาไก่ให้แบะออก

ง้าง ขา ไก่

maŋkah พราก แยกให้ออกจากกัน "ทำให้แยกกัน"

maŋkah kɑɑn tɛɛ mpèeʔ ʔan พรากลูกออกจากแม่ของฉัน

พราก ลูก แต่ แม่ มัน

ข. เติมหน่วยหน้าศัพท์ sa- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายเป็นการแสดงกริยาเพื่อให้ผู้อื่นได้รับผลประโยชน์ (causative benefactive action prefix) ตัวอย่างเช่น

7 ก. mpɨɤj* อาบ (อาบให้ตนเอง)

mpɨɤj blaŋ อาบเหล้า (ดื่มเหล้ามาก)
อาบ เหล้า

sapɨɤj อาบ (ให้ผู้อื่น)

sapɨɤj dʌʌ? ʔacaa อาบน้ำ (ให้) สุนัข
อาบ น้ำ หมา

7 ข. ŋkùa? คล้องคอ

ʔeet ʔarʌj? ŋkùa? takɑɑŋ เอาผ้าคล้องคอ
เอา ผ้า คล้อง คอ

sakùa? คล้องให้

sakùa? nsɑjnsaj rawlaj คล้องสายสิญจน์ให้
คล้องให้ เชือก ขวัญ

7 ค. ŋkuam ห่ม

ŋkùam ʔajʌʌ ห่มผ้าห่ม
ห่ม ผ้าห่ม

sakùam ห่มให้

sakùam ʔajʌʌ ʔɔɔn kuaj hăa la? ห่มผ้าห่มให้เขาหน่อย
ห่มให้ ผ้าห่ม ให้ คน หน่อย

ค. เติมหน่วยหน้าศัพท์ ʔa- เพื่อเปลี่ยนคำกริยาแสดงอาการให้เป็นคำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เปลี่ยนแปลง ** ตัวอย่างเช่น

---

* ดูคำอธิบายเกี่ยวกับภาคศัพท์ ในหน้า 1.ท.2 หน้า และ ข้อ 3.3.1 หน้า 47

**หมายถึง คำกริยาที่มีความหมายทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนอาการ หรือเปลี่ยนสภาพ หรือเปลี่ยนสถานที่ (ดู นววรรณ พันธุเมธา 2522, หน้า 11-12)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8 ก. pɔk (นก แมลง) เกาะ

taŋ ʔatir pɔk piar ผีเสื้อเกาะดอกไม้

ผี เสื้อ เกาะ ดอกไม้

ʔapɔk เอาเกาะไว้

8 ข. lɔ̀h ออก

lɔ̀h tɛɛ khanɔŋ ออกจากห้อง

ออก แต่ ห้อง

kɑɑn lɔ̀h ลูกออก

ลูก ออก

ʔalɔ̀h เอาออก

ʔalɔ̀h ʔakaa tɛɛ khaaŋ เอาปลาออกจากข้อง

เอาออก ปลา แต่ ข้อง

8 ค. màh มา

màh nɛɛʔ tèe มาให้ฉันดูหน่อย

มา ดู

ʔamàh เอามา

ʔamàh kɑɑn kʌw เอาลูกฉันมา

เอามา ลูก ฉัน

8 ง. sɛɛŋ ลง

sɛɛŋ mpɨɤj dʌʌʔ ลงอาบน้ำ

ลง อาบ น้ำ

ʔasɛɛŋ เอาลงมา ลดลงมา

ʔasɛɛŋ tuəʔ khanaaŋ เอาเรือลงมาจากคาน

เอาลงมา เรือ ที่รองรับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8 จ. nìi? หนี

nìi? saŋ หนีไปเสีย (ไปให้พ้น)

หนี ไกลๆ

ʔanìi? เอาไปให้พ้น

kɔɔ? ʔacaa ʔanìi? เรียกหมาไปให้พ้น

เรียก หมา เอาไปให้พ้น

ง. เติมหน่วยศัพท์ เพื่อทำให้คำกริยาแสดงสภาพหรือคำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายแสดงการกระทำซ้ำ ๆ (repetitive or continuative action prefix) เจราด ดิฟฟลือธ (G. Diffloth 1976: 249-264) ได้อธิบายวิธีการเกิดของหน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้ว่า ก่อนที่จะกลายมาเป็นรูปแบบของหน่วยหน้าศัพท์ที่ปรากฏน่าจะมีการซ้ำพยัญชนะต้นของรากศัพท์ก่อน แล้วจึงมีการเติมสระเข้าไประหว่างพยัญชนะควบกล้ำ คือ CV(C) > CCV(C) > CV¹CV(C)

วิธีการสร้างคำใหม่แบบนี้มีอยู่ในภาษาบรู สระที่นิยมเติมเข้าไประหว่างพยัญชนะต้นคือ -a- หรือ -u- ตัวอย่างเช่น

9 ก. bʌwh เผา

bubʌwh เผาหลายครั้ง

9 ข. pwəj เปื่อย (เพราะต้มนาน) เละ (เพราะทิ้งไว้บนเตาไฟนาน)

saj? pwəj เนื้อเปื่อย

เนื้อ เปื่อย

palaj thraaj duun pwəj ผลไม้หล่นนานเลยเละ

ผลไม้ หล่นจากต้น นาน เละ

pupwəj (เชือก ผ้า ฯลฯ) เปื่อย ยุ่ย "เปื่อยแล้วเปื่อยอีก"

muaŋ tìaŋ pua? tìaŋ mla cɔn pupwəj ตาข่ายตากแดดตากฝนจนเปื่อย

ตาข่ายดักปลา ตาก แดด ตาก ฝน จน เปื่อย ยุ่ย

9 ค. tɛɛm แต้ม

tɛɛm koom ʔadɛh taŋ màt เอาดินหม้อมาแต้มที่หน้าผาก

แต้ม ดำ หม้อ นัยน์ตา

tatɛɛm แต้มแล้วแต้มอีก

9 ง. taat จิก (ครั้งเดียว)

ceem taat caa kahiip นกจิกตะขาบ

นก จิก กิน ตะขาบ

twtaat จิก (อาหารกิน) "จิกแล้วจิกอีก"

9 จ. sɔɔt เชือด เฉือน

sɔɔt saj? kumpòo? เฉือนเนื้อตะโพก

เฉือน เนื้อ ตะโพก

sasɔɔt~susɔɔt เชือด เฉือน (หลายครั้ง)

sasɔɔt saj? tarìa? เฉือนเนื้อควาย

เฉือน เนื้อ ควาย

9 ฉ. cuak แซะ

cacuak แซะหลายครั้ง

cacuak cùa? hăŋ pɛɛ แซะหารูแย้

แซะหลายครั้ง หา รู แย้

9 ช. hŭun ดม

koo? ʔacaa tʌ̀? hŭun hăŋ pɛɛ เรียกหมาให้มาดมรูแย้

เรียก หมา มา ดม รู แย้

hŭhŭun ดมแล้วดมอีก

hŭhŭun piar ดมดอกไม้แล้วดมอีก

ดมแล้วดมอีก ดอกไม้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฉ. เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำคำกริยาแสดงอาการให้เป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายเป็นการแสดงกริยาร่วมกันอย่างตั้งใจ (joint action) หน่วยเติมศัพท์ที่ทำหน้าที่นี้คือ หน่วยหน้าศัพท์ n- ตัวอย่างเช่น

10.ก. làt ตัก (ตักพบ ตักทำร้าย)

làt ranaa ตักกลางทาง

ตัก ทาง

nlàt (หนุ่มสาว) แอบพบกัน

nlàt toom kɛɛt แอบพบกันที่ห้วยเล็ก ๆ

แอบพบกัน ห้วย เล็ก

10 ข. prùam พร้อม

prùam baa ʔɔ̄ɔk ʔanaaŋ ʔeet kajaa?

พร้อม ไหม ให้ คำเรียกผู้หญิง เอา ลำมี

พร้อมหรือยังที่จะให้น้องสาวแต่งงาน

mprùam พร้อมกัน

kraʔ paʔ mprùam รอไปพร้อมกัน

รอ ไป พร้อมกัน

ช. เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำคำกริยาแสดงอาการให้เป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายเป็นการกระทำโต้ตอบกัน (reciprocal action) หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่นี้คือ หน่วยหน้าศัพท์ ra- ตัวอย่างเช่น

11 ก. pan ยิง

pan sanaa ยิงหน้าไม้

ยิง หน้าไม้

rapan ยิงกัน

ʔanaa thaj kap mùu kusaw rapan raʔaaj

เจ้าหน้าที่ ไทย กับ พวก แดง ยิงกัน กัน

เจ้าหน้าที่ไทยยิงกันกับลาวแดง

11 ข. tàːp ตบ

tàːp màt ตบหน้า

ตบ หน้า

ratàap ตบตีกัน

ɲcɔɔj ratàap ra?aaj อย่าตบตีกัน

อย่า ตบตีกัน กัน

11 ค. cìl ขัน (ด้วยส่วนหัว)

taria? cìl kuaj ควายขวิดคน

ควาย ขัน คน

racìl ขันกัน (วัว ควาย แมลง)

tarai? racil ควายขันกัน

ควาย ขันกัน

ช. เติมหน่วยศัพท์เพื่อทำให้คำกริยาที่เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นคำกริยาที่มีความหมายว่าการกระทำนั้นมีผลให้เห็นอย่างแน่ชัดหรือมีจุดหมายที่แน่นอน หน่วยเติมศัพท์ที่มีหน้าที่นี้ ได้แก่ หน่วยหน้าศัพท์ pha- ตัวอย่างเช่น

12 ก. talɔ̀h ทะลุ

nlìa bʌw? ʔajɤɤŋ cɔn talɔ̀h หนามตำเท้าทะลุ

ต้นตระคอง (หนาม) ตำ เท้า จน ทะลุ

phalɔ̀h โผล่ออกอีกด้านหนึ่ง (เข้าถ้ำ)

(ดำน้ำ) โผล่ขึ้นอีกบริเวณหนึ่ง

12 ข. làh ออก

kaan làh ลูกออก

ลูก ออก

phaalàh ออกรวง

dɔɔj phaalàh ข้าวออกรวง

ข้าว ออกรวง

12 ค. ¢ɑɑt เชื่อมให้ติดกัน

¢ɑɑt taa? เชื่อมเหล็ก (ให้ติดกัน)

เชื่อมให้ติดกัน เหล็ก

phaɔ¢ɑɑt ประจวบกัน มารวมกันที่จุดเดียวกัน (เช่นคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ~pharcuap ถางไร่ ฯลฯ)

ง. เติมหน่วยหน้าศัพท์ ta- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญ ตัวอย่างเช่น

13 ก. taj ไต๋

kraajh taj mprìiŋ กระแตไต่ขอนไม้

กระแต ไต่ ขอนไม้

tataj ไต่ (ตามร่างกาย) จนก่อให้เกิดความรำคาญ

nlee? ʔɔ̃ɔn hăa ntʌ̀w kaa tataj taŋ kraŋ

ดู ให้ หน่อย อะไร ไต่ หลัง

ดูให้หน่อยว่าอะไรไต่อยู่บนหลัง

13 ข. tɔk ฉีม แหย่

tɔk kaneeŋ ฉีมฟัน

ฉีม ฟัน

tatɔk แหย่ (เข้าไปในโพรงไม้ หรือเพื่อให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา)

แหย่ (ด้วยคำพูด เพื่อให้ อีกฝ่ายหนึ่งรำคาญจนต้องปรากฏตัว)

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฌ. เติมหน่วยกลางศัพท์ -al- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีขบวนการซับซ้อน ตัวอย่างเช่น

14 ก. kìiŋ กั้นน้ำ

kìiŋ ɗʌʌʔ dâh กั้นน้ำขับ

กั้นน้ำ น้ำ ตัด

kaliiŋ วาง (ไม้ ดิน หิน) ซ้อนให้สูงขึ้น "เพื่อกั้นน้ำ"

ʔeet ʔalùaŋ kaliiŋ ɗɑɑʔ dʌʌʔ

เอา ไม้ วางซ้อนให้สูง ไว้ น้ำ

เอาไม้วางทับกันเพื่อกั้นน้ำไว้

ญ. เติมหน่วยหน้าศัพท์ ta- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงสภาพเป็นคำกริยาแสดงสภาพที่มีความหมายว่าสภาพที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำบางอย่าง ตัวอย่างเช่น

15 ก. ŋkɛh สั้น

sɔʔ ŋkɛh ผมสั้น

ผม สั้น

takɛh หัก (สภาพที่หักอยู่แล้ว) "ถูกทำให้สั้น"

mbɛɛŋ ʔalùaŋ takɛh กิ่งไม้หัก

กิ่ง ไม้ หัก

ฏ. เติมหน่วยหน้าศัพท์ ra- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงสภาพ ตัวอย่างเช่น

16 ก. bit งิด (เช่น แขน คอ เส้นตอก)

bit mantràj kuwɛh งิดเส้นตอกเพื่อซ่อนปลาย (เมื่อสานเสร็จแล้ว)

งิด เส้นตอก ทับ

rabit อยู่ในลักษณะงิดเบี้ยว (เช่นท่อนไม้ ท่อนเหล็ก แขน)

mbɛɛŋ rabit แขนงิด

แขน อยู่ในลักษณะงิด

ฎ. เติมหน่วยหน้าศัพท์ dan- เพื่อทำให้คำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาแสดงอาการที่มีความหมายเน้นว่าเป็นการกระทำด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น

17 ก. dɛɛr ตี (เอามีดของตนเองไปให้คนอื่นตี)

pa? dɛɛr mpria เอามีดไปให้เขาตี

ไป ตี มีดพร้า

dan-dɛɛr ตี (มีดของตนเอง)

pa? dan-dɛɛr mpiət ไปตีมีด

ไป ตี มีด

dan-dɛɛr cuaŋ ตีขวาน

ตี ขวาน

3.4.2 การใช้คำซ้ำ

การใช้คำซ้ำ เป็นวิธีการสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษาบรู เช่นเดียวกับภาษาในตระกูลมอญ-เขมรอื่น ๆ การใช้คำซ้ำในภาษาบรู สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 3 ประเภท คือ การซ้ำเสียงอย่างสมบูรณ์เพื่อสร้างคำขยายกริยา (complete adverbial reduplication) การซ้ำเสียงบางส่วน เพื่อสร้างคำขยายกริยา (partial adverbial reduplication) และการซ้ำเสียงบางส่วน เพื่อสร้างคำกริยา (partial verbal reduplication)

3.4.2.1 การซ้ำเสียงสมบูรณ์เพื่อสร้างคำขยายกริยา

การซ้ำเสียงอย่างสมบูรณ์เพื่อสร้างคำขยายกริยา เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระมาซ้ำเสียงอย่างสมบูรณ์แล้วเกิดเป็นคำซึ่งทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยาที่มีความหมายแสดงความถี่ หรือความเข้ม (intensive) ของการทำกริยานั้น ตัวอย่างเช่น

18 ก. prɛ?-prɛ? โชก

joor prɛ?-prɛ? เปียกโชก "เปียกมาก"

เปียก มาก

18 ข. wɛ̀? - wɛ̀? ไม่หยุดปาก

ta? ntəəŋ wɛ̀? - wɛ̀? พูดไม่หยุดปาก "พูดมาก"

ทำ บอก ไม่หยุดปาก

18 ค. maaj-maaj แผ่วเบา

kuaj surìi siəŋ bɛɛ? maaj-maaj

คน ป่วย เสียง ปาก แผ่วเบา

คนป่วยพูดเสียงแผ่วเบา "คนป่วยพูดเสียงเบามาก"

18 ง. par - par หมุบหมับ (อาการกินหรือหยิบอย่างรวดเร็ว)

ntrùəj twtaat pùə par - par

ไก่ จิก เหยื่อ หมุบหมับ

ไก่จิกเหยื่อหมุบหมับ "ไก่จิกเหยื่อเร็วมาก"

3.4.2.2 การซ้ำเสียงบางส่วนเพื่อสร้างคำขยายกริยา

การซ้ำคำในกรณีนี้จะเกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระมาซ้ำพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย เพื่อทำให้เกิดเป็นคำซ้ำที่มีหน้าที่เป็นคำขยายกริยาที่มีความหมายแสดงการเน้นในการแสดงกริยา ตัวอย่างเช่น

19 ก. phuut - phiit พรวดพราด

phuut - phi.t juər ลุกจากที่นอนอย่างพรวดพราด

พรวดพราด ลุกขึ้น

19 ย. wɛɛl - waal ลักษณะการเคลื่อนไหวไปมาของหางสุนัขและไม้ล่อย

ʔaʊaa wuu wajh saaj wɛɛl-waal สุนัขกระดิกหางดีก ๆ

สุนัข กระดิก หาง ล่าย ไปมา

3.4.2.3 การซ้ำเสียงบางส่วนเพื่อสร้างคำกริยา

การซ้ำเสียงบางส่วนแบบนี้เป็นการนำเอาหน่วยคำไม่อิสระมาซ้ำเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย แล้วทำให้เกิดคำใหม่ซึ่งเป็นคำกริยาแสดงประสบการณ์ และคำกริยาแสดงอาการ ดังนี้

ก. การซ้ำเสียงพยัญชนะต้น และพยัญชนะท้ายเพื่อสร้างคำกริยาแสดงประสบ-

การณ์ ตัวอย่างเช่น

20 ก. mut - mat ไม่ล่บายเนื้อล่บายตัว (เพราะยังไม่ได้อาบน้ำ)

kʌw mut - mat ɲcɔɔj tʌ̀? cɛ̀?

ฉัน ไม่ล่บายเนื้อล่บายตัว อย่า มา ใกล้

ฉันไม่ล่บายเนื้อล่บายตัว (อย่าเข้าใกล้)

ข. การซ้ำเสียงพยัญชนะและ/หรือล่ระ เพื่อล่ร้างคำกริยาแล่ดงอาการ

ตัวอย่างเช่น

20 ข. cɛl - dɛl (ใช้กับคนที่ล่นิทล่นมกัน)

cɛl - dɛl dɤɤ กินข้าวไหม

กิน ไหม

20 ค. cul - dul กินข้าว

cul - dul lə̀ŋ mahaj dɤɤ มากินข้าวด้วยกันไหม

กินข้าว กับ เรา ไหม

20 ง. cuu - luu ปลิ้นออกมา ยื่นออกมา (จากสิ่งที่บังคับไว้)

saj? cuu-luu เนื้อปลิ้นออกมา (จากปากแผลที่ถูกแทง)

เนื้อ ปลิ้นออกมา

3.4.2.4 การซ้ำความหมาย *

การซ้ำความหมายเป็นการล่ร้างคำใหม่ซึ่งเกิดจากการเอาหน่วยคำอิล่ระที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาซ้ำความหมายกัน เพื่อให้คำมีความหมายกว้างออกไปจากเดิม หน่วยคำอิล่ระดังกล่าวอาจจะเป็นการยืมคำมาจากภาษาอื่น ตัวอย่างเช่น เช่น 21 ก. คำบรู-คำบรู

mpria - mpiət มีตพร้า "ของมีคม"

มี พรา

21 ข. คำบรู - คำไทย

kuaj - kɔn คน "ผู้คน"

คน คน

---

* ดูข้อ 1.75 หน้า 6.